

FEMINISME DE BUTXACA

Bel Olid

FEMINISME DE BUTXACA

Kit de supervivència

© 2017 Bel Olid
Autora representada per Asterisc Agents

© xxx, per la imatge de portada

© 9 Grup Editorial, per l'edició
Angle Editorial
Muntaner, 200, àtic 8a · 08036 Barcelona
T. 93 363 08 23
www.angleeditorial.com
angle@angleeditorial.com

Primera edició: febrer de 2017
ISBN: 978-84-15307-59-4
DL B 2664-2017
Imprès a Romanyà Valls, SA

No és permesa la reproducció total o parcial d'aquest llibre,
ni la seva incorporació a un sistema informàtic, ni la seva transmissió
en cap forma ni per cap mitjà, sigui electrònic, mecànic, per fotocòpia, per gravació
o altres mètodes, sense el permís previ i per escrit dels titulars del copyright.

*A l'Ada, en Blai i la Bruna.
Tant de bo us pugueu sentir lliures.*

*I a les companyes de lluita
(femení genèric però força concret)
que m'ompliu el món d'alegries.*

Taula

Ser i no ser	11
Metralletes	19
No tots els homes són iguals	27
Cossos violats, cossos violables	37
Inadaptades	47
La roba bruta que es renta a casa	61
L'amor no mata	73
Juntes farem nostra la nit	83
#Onsónlesdones	93
L'escola de la vida	103
No volem portar els pantalons	111
No ser res per ser-ho tot	119
Minivocabulari feminista: 25 paraules per anomenar la realitat	123
Llibres i articles bàsics del kit feminista	125

Ser i no ser

És un nen. És una nena.

Mirant la pantalla jo només veig un cor que batega, alguna cosa que semblen braços, vida en blanc i negre dins del meu ventre. Però és un nen. O és una nena.

No sabem encara si li agradarà pintar, si preferirà els espaguetis o les croquetes, de quin color tindrà els ulls, si els cabells rossos o negres. No sabem la seva manera de somriure ni de plorar ni d'emprenyar-se ni de viure. Però ens diuen «és un nen» o «és una nena» i de cop el món es divideix en dues possibilitats i prou, rosa i blau, lletres i ciències, poder i bellesa.

El mecanisme és tan evident que s'han fet molts experiments sobre el gènere que se suposa a un bebè i l'actitud que això suscita. Per exemple, en un dels estudis van vestir uns bebès de rosa i uns altres de blau i els van ensenyar a diverses persones. Aquestes persones van descriure els bebès vestits de rosa com a «bonica, dolça, delicada, peti-

ta», els de blau com a «fort, intel·ligent, tossut, gran». Van canviar els vestits als bebès, els de rosa van passar a vestir blau i viceversa. El mateix bebè, amb el canvi de roba, va canviar màgicament d'atributs. Els que eren «petita» de cop es van fer «gran», els que eren «fort» de cop es van fer «delicada».

I llavors molta inquietud. Un cop constatat que el món reaccionarà a aquesta persona desconeguda de manera diferent en funció de si li dic Blai o Bruna, com li puc fer espai per ser qui sigui? Com li faig espai per vestir-se de rosa ell, si li plau, o per jugar al futbol a ella, si és el que li agrada? La resposta és més inquietant que la pregunta: no puc. Vindrà la socialització, vindrà la vida, i per molt que a casa ens entestem a tenir roba de tots els colors, aviat sortiran al carrer, aniran a l'escola, i aprendran la casella que els toca i els càstigs que implica sortir-se'n. Serà feina seva valorar si els surt a compte anar a contracorrent o prefereixen ajustar-s'hi i passar desapercibuts.

La cultura ens ha condicionat tant que ara mateix ens és impossible saber quina part de la divisió de gèneres ens ve de la natura, quines són característiques que compartim «de manera natural» una majoria prou àmplia de persones amb cromosomes XX o XY per fer raonable generalitzar, i quina ens la imposem nosaltres mateixos com a societat, atribuint-nos característiques que no ens són innates, sinó forçades per la lectura de com hauríem de ser en funció del nostre sexe. El que és cert és que, arribats en aquest punt, és innegable que Beauvoir tenia tota

la raó del món quan va dir que una dona no neix, sinó que es fa. I hi podem afegir que un home, exactament igual.

Quan naixem (o ja des de les primeres ecografies), es miren els òrgans sexuals externs i, si no hi ha res de poc habitual, se'ns classifica com a home o com a dona. És un nen, és una nena. El sexe biològic d'una persona ve determinat pels òrgans sexuals, pels cromosomes i per les hormones que generem. Si els òrgans sexuals externs són clars, no se sol mirar res més. Si no és tan clar a quin grup pertanyen, es fan proves i s'estudia la resta.

Sembla sorprenent, perquè se'n parla molt poc malgrat que és més comú del que podríem pensar, però no tothom encaixa a la capsa home o a la capsa dona. Hi ha persones amb cromosomes XXY, hi ha persones amb cromosomes XY que no segreguen prou testosterona o no hi són sensibles (i, per tant, tenen òrgans sexuals externs semblants als de la majoria de persones amb cromosomes XX), hi ha persones amb cromosomes XX que segreguen més testosterona de l'habitual (i, per tant, poden desenvolupar algunes característiques secundàries semblants a les de la majoria de persones amb cromosomes XY), i encara mil variacions més. Aquest grup de gent amb característiques tan diverses *han d'encaixar* tant sí com no en el grup home o en el grup dona, perquè la nostra societat no en permet cap altre.

Milers de persones intersexe d'arreu del món pateixen intervencions mèdiques (cirurgia i hormonació, per

exemple) per fer-les adequar-se externament a una de les etiquetes molt abans de poder donar-hi el consentiment. La idea és que hi ha hagut un «error» en la natura i cal esmenar-lo. Però, en realitat, les característiques de les persones intersexe no interfereixen en la seva salut (com sí poden fer-ho les intervencions). No és cap malaltia que calgui curar. Avui dia moltes persones intersexe adultes demanen que es respecti el cos d'aquests nadons i s'espera a intervenir-hi quan siguin prou grans per demanar-ho i per donar-hi un consentiment informat. Faríem bé d'escoltar-les.

Quan naixem, doncs, se'ns assigna un sexe d'entre els dos únics possibles. És imperatiu classificar-nos fins i tot des del punt de vista legal: altrament no ens poden inscriure al registre civil. Si no és clar si és nen o nena, ens ho hem d'inventar. Els metges fan una proposta basant-se en les proves físiques que han recollit i en el gènere que els sembla que li serà més fàcil performar segons les seves característiques biològiques, i els pares solen fer-ne cas.

Però fins i tot en els casos biològicament no ambigus en què coincideixen els tres elements que determinen el sexe, quan la persona creix poden passar dues coses: està d'acord amb el diagnòstic de si és nen o nena (i llavors serà una persona cis) o no hi està d'acord i sap que és un nen encara que l'hagin assignat com a nena, o viceversa (i llavors serà una persona trans). També pot passar que no se senti còmoda amb cap grup i acabi etiquetant-se com a agènere, *queer* o de gènere fluid. I llavors sí que se

li complica la vida: ens agraden les simplificacions (és un nen, és una nena) i ens posem molt nerviosos quan algú se surt de la capseta. Per molt que declarem que no volem etiqueta, que som una altra cosa, no serveix de res. Els desconeguts ens ficaran a primer cop d'ull en una de les dues capsas (té barba, és home; té pits, és dona; té totes dues coses, alarma) i ens tractaran en conseqüència, hi estiguem d'acord o no.

La capseta és el que en diem «gènere»: els comportaments que esperem d'una persona segons el sexe biològic que assumim que té. És a dir, les normes que aprenem a seguir segons si ens han dit que som nens o nenes. Aquestes normes tenen poc a veure amb les habilitats i les preferències de la persona i se li apliquen abans que pugui no només expressar-les, sinó fins i tot descobrir-les. No donem a les criatures l'oportunitat de descobrir què els agrada de debò perquè els apliquem sense pietat les restriccions de gènere que impediran que el nostre fill porti faldilles o que la nostra filla sigui assertiva.

Com a mare, no puc anar al registre civil quan neixi la persona que duc al ventre i dir: «Mireu, no ho sé, si és nen o nena o tota una altra cosa; encara no sap parlar i no la conec de res». I determinar si una persona «és» nen o nena és imperatiu no només legalment, sinó també socialment. Els pocs casos de famílies que han decidit no comunicar públicament el sexe biològic de la seva criatura, en un intent de no posar-hi la pressió del gènere i que la persona es pugui desenvolupar lliure d'estereotips i

prejudicis, han suscitat judicis de tota mena cap als pares. Per què no els deixen «ser normals»? Com s'han de tractar aquestes criatures? M'hi refereixo com a «ell» o com a «ella»?

És un nen. És una nena. Sé com l'he de tractar. Em tranquil·litza. No hi volem renunciar, i potser tal com tenim muntat el sistema no és raonable renunciar-hi, però una flexibilitat més gran entre les capses possibles aniria molt bé a tothom. Si jo sóc classificada com a dona, però aquest «ser dona» té com a única càrrega que és possible que en el futur tingui la capacitat física de quedar-me embarassada i deixa oberta tota la resta, tindrè la llibertat de descobrir-me. En canvi, si ja abans de néixer m'han pintat l'habitació de rosa i m'han comprat una pila de nines, i quan començo a créixer em diuen que «això no és de nenes» quan surto de la norma, em serà més difícil saber si m'agrada el rosa perquè és bonic o si m'agrada perquè me l'han fet empassar amb un embut.

Les proves amb bebès de menys d'un any demostren que els seus colors preferits són el blau i el vermell. Alguns bebès prefereixen el blau i d'altres el vermell, però no hi ha divisió entre gèneres. El rosa els interessa més aviat poc a tots, igual que el gris i el marró. Als quatre anys, en canvi, les nenes mostren una preferència indiscutible pel rosa i els nens l'eviten a tota costa. Ja han tingut temps d'aprendre a quin grup pertanyen i quin color els toca. Encara més: les nenes han après a respectar el blau, encara que no sigui el seu color, i els nens han après a menysprear el rosa.

Això mateix es pot generalitzar a gairebé tot. Les nenes més intrèpides aprendran ràpidament a assossegarse i els nens més porucs a fer-se els valents. Només les persones que, pel motiu que sigui, tinguin més dificultats per actuar segons s'espera d'elles es veuran forçades a buscar altres camins, que no seran mai fàcils. Evidentment que una nena pot jugar a futbol a la nostra societat, però a quin preu? Realment, t'ha d'agradar molt el futbol per suportar la pressió social contrària que ho facis si has caigut a la casella «nena», i realment t'ha de repugnar molt el futbol per no seguir-lo, com a mínim, si has caigut a la casella «nen».

Quan en aquest llibre es parla de dones i d'homes no es parla del sexe biològic de les persones, ni tan sols de la seva manera d'expressar el seu gènere, perquè sabem que hi ha moltes més de dues possibilitats. Estem parlant del conjunt d'expectatives que té la societat sobre la gent classificada com a home o com a dona, i de les normes que se'ls apliquen. Quan diem «les dones carreguen amb la major part de les cures a la família tradicional» volem dir «la societat espera que les persones assignades com a dones carreguin amb la major part de les cures a la família tradicional». Quan diem «els homes guanyen un 24% més que les dones» volem dir «el salari mitjà de les persones assignades com a homes és un 24% més alt que el de les persones assignades com a dones».

Sabem que els casos personals són infinits, que hi ha homes que guanyen menys que algunes dones, que hi

ha dones més agressives que alguns homes, i sabem que hi ha gent que no es considera ni home ni dona i no sap on ficar-se. Però també sabem que hi ha uns privilegis i unes discriminacions que es gaudeixen o es pateixen segons quina etiqueta t'ha tocat, i que l'etiqueta te la posen sense preguntar-te. És d'això que parlarem, amb generalitzacions tan necessàries com realistes.

És un nen. És una nena. La impossibilitat de ser tu mateixa, siguis qui siguis, i que se't tracti com a persona i prou, siguis com siguis. És un nen, és una nena. Com voldria ser només vida que batega en tots els colors que existeixen.

Metralletes

La meva fantasia és una metralleta.

Quan vaig pel carrer i un desconegut em crida alguna cosa: metralleta.

Quan el polític de torn fa el comentari masclista de torn: metralleta.

Quan el bisbe explica als diaris que com volem que no ens violin, si demanem l'avortament lliure i gratuït: metralleta.

Quan a l'escola es valora fins a l'infinit que el pare de les criatures vagi a la reunió, però es donen per descomptat les mares que hi van: metralleta.

Quan em fan fora de la feina perquè estic embarassada: metralleta.

Quan em diuen que no m'exalti, que no n'hi ha per a tant: metralleta.